

KABE'YLE İLGİLİ TARİHSEL BAKIŞ

<"xml encoding="UTF-8?">

KABE'YLE İLGİLİ TARİHSEL BAKIŞ

Kâbe'yi ilk kez inşa eden kişinin Hz. İbrahim (a.s) olduğu tevatür düzeyinde kesin bir tarihsel olgudur. O dönemde bölgede İbrahim'in oğlu İsmail ile Yemen'den gelen kabilelerden olan Curhum kabilesi ya-şıyordu. İbrahim Kâbe'yi yaklaşık olarak dörtgen şeklinde inşa etmişti. Dört yöne bakan köşeleri, esen şiddetli rüzgarların etkisini kırıyor, za-rar vermesini engelliyordu.

Kâbe, Amaliklerin yeniledikleri güne kadar İbrahim'in inşa ettiği şekilde kaldı. Sonra Curhum kabilesi (veya tam tersine önce Curhum ve daha sonra Amalikler) Emir-ül Mü'minin'den gelen rivayette belirtildiği gibi yeniden onu inşa ettiler.

Kâbe'nin yönetimi, hicretten önce ikinci yüzyılda Peygamberimizin atalarından biri olan Kusay b. Kilab'ın eline geçince, onu yıkıp ye-niden sağlam bir şekilde inşa etti. Devm (bir çeşit hurma ağacına benzer) ve hurma ağacı kerestesinden bir tavan yaptı. Yanına da Dar-un Nedve'yi inşa etti. Yönetim işlerini ve ileri gelenlerle istişare etmeyi burada yürütüyordu. Sonra Kâbe duvarlarının baktığı yönleri Kureyş oymakları arasında bölüştürdü. Onlar da evlerini Kâbe'nin etrafındaki tavaf alanının çevresinde yaptılar. Evlerinin kapılarını Kâbe'ye açılacak şekilde planladılar.

Peygamberimizin peygamber olarak gönderilişinden beş yıl önce bir sel sonucu Kâbe yıkıldı. Kabileler Kâbe'yi yeniden inşa etmek için iş bölümü yaptılar. Duvarlarını yapan usta Yunanlı (Rum) Yakum'du. Mısırlı bir marangoz da ona yardım ediyordu. Sıra Hacer-ül Esved'in yerleştirilmesine gelince, onu yerine koyma onuruna kimin erişeceği hususunda aralarında tartışma çıktı. Sonunda Hz. Muhammed'in (s.a.a) hakemliğine başvurmaya karar verdiler. Peygamberimiz (s.a.a) o sırada otuz beş yaşındaydı. Kureyşliler onu akıllı, ileri görüşlü, doğru biri o-larak biliyorlardı. Hz. Muhammed bir aba istedi. Hacer-ül Esved'i örtünün üzerine koydu. Sonra her kabilenin temsilcisinin örtünün bir ta-rafından tutup kaldırmasını istedi. Taşın konulacağı doğu tarafındaki yere kadar yükselttiklerinde, Hz. Muhammed (s.a.a) taşı tutup

yerine yerleştirdi.

Yapılan harcamalar onlara ağır gelmeye başladığında, yapıyı bugünkü hali üzere bıraktılar. Böylece Kâbe'nin bazı bölümleri yapı dışında kaldı. Binayı klttklerinden Hacer-l Esved tarafındaki Hicr-i İsmail dışarıda bırakılmış oldu.

Kâbe, Yezid b. Muaviye döneminde Abdullah b. Zübeyr'in Hicaz'a egemen olduğu zamana kadar bu şekilde kaldı. Yezid'in Mekke'deki kumandanlarından Husayn, İbn-i Zübeyr'le savaştı. Kâbe mancınık atı-şından isabet aldı. Daha sonra yıkıldı, örtüsü ve bazı ahşap bölmeleri yandı. Sonra Yezid ölünce kuşatma kaldırıldı. İbn-i Zübeyr Kâbe'yi yı-kıp yeniden inşa etmek istedi. Bu amaçla Yemen'den arıtılmış kireç ge-tirildi. Duvarları onunla yapıldı. Hicr-i İsmail Kâbe'nin içine dahil e-dildi. Kapının yere bitişik olması sağlandı. Karşı duvarda bir kapı daha açıldı. İnsanlar birinden girip diğerinden çıksınlar diye. Yüksekliği yir-mi yedi zira (yaklaşık on üç buçuk metre) olarak ngrld. Bina tamamlanınca, Kâbe'nin içine ve dışına misk ve esans sürüldü. zeri halis ipek kumaşla örtüldü. Kâbe'nin onarımı Hicri 64 yılının recep ayının 17'sinde tamamlandı.

Sonra Abdulmelik b. Mervan halife oldu. Komutanlarından Hac-cac b. Yusuf'u İbn-i Zübeyr'le savaşmak üzere görevlendirdi. Nihayet İbn-i Zübeyr yenildi ve öldürüldü. Haccac Kâbe'ye girdi ve İbn-i Z-beyr'in yaptığı değişiklikleri Mervan'a duyurdu. Mervan Kâbe'yi eski haline döndürmesini emretti. Bunun zerine Haccac Kâbe'nin kuzey tarafını altı zira ve bir karış kadar yıktı.

Bu duvarı Kureyş'in attığı temel üzerinde yeniden inşa etti. Doğuya bakan kapıyı yerden biraz yüksekçe olmasını sağladı, ötekini kapat-tı sonra kalan diğer taşları yerlere dşedi.

960 tarihinde Osmanlı Sultanlarından Sultan Süleyman tahta gelince, Kâbe'nin çatısını değiştirdi. 1021 tarihinde tahta geçen Sultan Ahmet, 1039 Tarihinde meydana gelen büyük selin yıktığı kuzey, doğu ve batı duvarlarını onardı. Sonra Osmanlı Sultanlarından 4. Murad zamanında bir kez daha onarıldı. Kâbe o günden günümüze, yâni hicri-kameri bin üç yüz yetmiş beş veya Hicri-şemsi bin üç yüz otuz sekiz tarihine kadar herhangi bir onarım geçirmemiştir.

Kâbe'nin şekli:

Kâbe yaklaşık olarak dörtgen şeklinde-dir. Sert mavi taştan yapılmıştır. Yüksekliği on altı

metredir. Peygamberimiz (s.a.a) zamanında yüksekliğinin bundan daha az olduğunu Fetih günü Peygamberimiz (s.a.a) Ali'yi omuzlarına çıkarıp Ali'nin de Kâbe'nin üzerindeki putları aşağı indirip kırdığına dair rivayet edilen hadisten anlıyoruz.

İçinde su oluğu bulunan ve tam karşısında yer alan kenarın uzunluğu on metre ve on cm.'dir. Kapının yer aldığı ve karşısında bulunan kenarın uzunluğu ise on iki metredir. Kapı yerden iki metre yüksekliktedir. İçeriye giren için kapının solunda yer alan rükünde Hacer-ül Esved yer alır. Onun tavaf yerinden yüksekliği bir buçuk metredir. Ha-cer-ül Esved ağır, düzgün olmayan yumurta şeklinde bir taştır. Rengi kırmızıya çalan siyahtır. Üzerinde kızıl noktalar, sarı kıvrımlar yer alır. Bunlar taşta meydana gelen çatlamların sonradan kaynaması sonucu oluşmuşlardır. Çapı yaklaşık olarak otuz santimetredir.

Kâbe köşeleri, eski zamanlardan beri "rükün" olarak adlandırılır. Örneğin kuzey köşesine "Rükn-ül Iraki", batı köşesine "Rükn-üş Şa-mi", güney köşesine "Rükn-ül Yemani", Hacer-ül Esved'in bulunduğu doğu köşesine de "Rükn-ül Esved" denir. Kapı ile Rükn-ül Esved arasındaki mesafeye "mültezem" denir. Bu adı almasının nedeni tavaf e-den kimsenin devamlı burada dua ve dilekte bulunmasındandır. Kuzey taraftaki duvarın üzerideki su oluğuna Mizab-ur Rahmet (rahmet oluğu) denir. Bu oluğu Haccac b. Yusuf yapmıştır. 954 tarihinde sultan Süleyman gümüş bir olukla değiştirmiş, 1021 tarihinde sultan Ahmet mavi çini nakışlı ve altın yaldızlı bir gümüş olukla değiştirmiştir. Sonra Osmanogullarından sultan Abdulmecid 1273 tarihinde altın bir oluk göndermiştir. Yerine konulan bu oluk hala orada bulunmaktadır.

Oluğun tam karşısında yay şeklinde "Hatim" adı verilen bir duvar yer alır. Bu yay şeklinde bir yapıdır. İki ucu Kâbe'nin kuzey ve batı köşelerine bakar. Onlardan uzaklıkları 203 cm. kadardır. Bu yapının yüksekliği bir metredir. Kalınlığı bir buçuk metredir. İç tarafından nakışlı mermer kullanılmıştır. İçeriden bu yay şeklindeki duvarın ortasında Kâbe'nin bir tarafının ortasına kadarki mesafe 844 cm.'dir.

Bu "Hatim" adlı duvarla Kâbe'nin duvarının arasındaki boşluğa Hicr-i İsmail denir. İbrahim'in ilk kez inşa ettiği zamanlarda bunun yaklaşık olarak üç metrelik kısmı Kâbe'nin içindeydi. Geri kalan kısmı ise, Hâcer ve oğlunun koyunlarının barınağıydı. Denilir ki, Hâcer ve İsmail burada gömülüdürler.

Kâbe'nin içinde yapılan değişiklikler, onarımlar, Kâbe'ye ilişkin kurallar ve protokoller bizi pek

ilgilendirmemektedir. Dolayısıyla bun-ların detayına girme gereğini duymuyoruz.

Kâbe'nin Örtüsü:

Daha önce Bakara suresinin tefsiri çerçevesinde, Hacer ve İsmail'in kıssası ve Mekke toprağına konaklamaları ile ilgili olarak aktardığımız rivayetlerde, Kâbe'nin inşasının tamamlanışından sonra Hâcer'in Kâbe'nin kapısına bir perde astığı ifade edilmişti.

Kâbe'nin tümünü örten perdeye gelince, söylendiğine göre: İlk kez Kâbe'ye örtü giydiren kişi, Yemen Tubbalarından Ebu Bekir Es'ad'dır. Bu zat Kâbe'yi gümüş sırmalı bir perdeyle örtmüştü. Ondan sonra yönetime gelenler onun bu uygulamasını sürdürdüler. Daha sonra insanlar değişik kumaşlardan üretilmiş perdelerle örtmeye devam ettiler. Böylece üzeri kat kat perdelerle örtülür oldu. Bu perdelerden biri çürü-düğünde hemen üzerine yenisi konulurdu. Bu durum Kusay zamanına kadar sürdü. Kusay Kâbe'nin örtüsü için Araplardan yılda bir kez olmak üzere yardım topladı. Bu gelenek onun oğulları tarafından da sürdürüldü. Ebu Rebia b. Muğire bir yıl, diğer Kureyş kabileleri de bir yıl örtüyü değiştirirlerdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.a) Kâbe'yi Yemen kumaşıyla örtmüştü. Abbasi Halifelerinden el-Mehdi'nin zamanına kadar bu şekilde kaldı. Halife Hac için Mekke'ye geldiğinde, Kâbe bakıcıları perdelerin Kâbe-'nin yüzünde birikmiş olmasından şikayet ettiler. Bunların ağırlık yapıp Kâbe'yi yıkmasından korktuklarını belirttiler. Bunun üzerine Halife bu örtülerin kaldırılmasını, yerine her yıl bir tek örtü serilmesini emretti. Bu gelenek günümüze kadar devam etti. Kâbe'nin bir de iç örtüsü vardır. İlk kez Kâbe'ye içeriden perde örten kişi Abbas b. Abdulmutta-lib'in annesidir. Oğlu Abbas ile ilgili olarak bir adakta bulunduğu için bu perdeyi Kâbe'nin iç duvarlarına örtmüştü.

Kâbe'nin Konumu:

Kâbe toplumlarca kutsal ve saygın olarak bilinirdi. Hintliler Kâbe'ye saygı gösterirlerdi ve kendilerince üçüncü uknum olarak kabul edilen "sifa"nın ruhunun, eşyle birlikte Hicazı ziyaret ettiği sırada Ha-cer-ül Esved'e hulul ettiğini söylerlerdi.

Fars ve Keldani Sabiileri onu yedi büyük evden biri kabul ederlerdi.[53] Bir de, eski ve uzun süre ayakta kalmış olması dolayısıyla Zühal'in evi olduğuna inanılırdı.

Farslar da Kâbe'ye saygı gösterirlerdi. Hürmüz'ün ruhunun ona hu-lul ettiğine inanırlardı. Bazen
Hac için gittikleri de olurdu.

Yahudiler ona saygı gösterir, İbrahim'in dini üzere orada Allah'a ibadet ederlerdi. İçinde resimler
ve heykeller bulunurdu. Bunlar arasında ellerinde fal okları bulunan İbrahim ve İsmail'in
resimleri de yer a-lırdı. Bakire Meryem'in ve Mesih'in resmi de yapılmıştı. Bu da Yahudiler gibi
Hıristiyanların da ona saygı gösterdiklerinin tanığıdır.

Araplar da Kâbe'ye büyük bir saygı gösterirlerdi. Onu Allah'ın evi kabul ederlerdi. Her taraftan
gelip ona hac ziyaretinde bulunurlardı. Kâbe'nin İbrahim tarafından yapıldığını söylüyorlardı.
Hac, İbrahim'in Araplar arasında tevarüs eden dininin bir kuralıydı.

Kâbe'nin Yönetimi:

Kâbe'nin yönetimi İsmail'in elindeydi. Ondan sonra bu görev oğullarına geçti. Sonra Curhum
kabilesi onlara karşı üstünlük sağlayıp Kâbe'nin yönetimini ele geçirdiler. Ardından Kerker
oğullarından bir taife olan Amalikler, Curhum kabilesiyle bir dizi savaşa girişip Kâbe'ye sahip
oldular. Amalikler Mekke'nin aşağı kısmına konaklamışlardı. Curhumlular da yukarı kısmına
yerleşmişlerdi. İçlerinde melikleri de vardı.

Sonra talih Curhumlulardan yana döndü; Amalikleri yenilgiye uğratıp Kâbe'nin yönetimini ele
geçirdiler. Böylece yaklaşık olarak üç yüz yıl yönetim onların elinde kaldı. Hz. İbrahim'in
yapısına eklemeye bulundular, duvarlarını yükselttiler.

İsmail oğulları güçlenip çoğalınca, artık belli bir caydırıcı kuvvete kavuşunca, Mekke onlara dar
gelmeye başladı. Bunun üzerine Cur-humlularla savaştılar, onları yenilgiye uğratıp Mekke'den
çıkardılar. O sırada İsmail oğullarının başında Amr b. Luhay bulunuyordu. Kendisi Huzaa
kabilesinin büyüğüydü. Mekke'nin yönetimini ele geçirip Kâbe'nin işlerini kendi uhdesinde
topladı. Kâbe'nin üzerine putları koyup insanları onlara tapmaya çağıran ilk kişi odur. Kâbe'nin
üzerine koyduğu ilk put "Hubel"dir. Onu Şam'dan getirmiş, Kâbe'nin damına koy-muştu.
Ardından başka putlar da getirmişti. Böylece putların sayısı art-mış ve Araplar arasında puta
tapıcılık yayılmış ve tek ilaha kulluğu esas alan Hanif dini yok olmuştu.

Curhum kabilesinden Şahne b. Halef konuyla ilgili olarak Amr b. Luhay'a hitaben şöyle der:

"Ey Amr, ilahlar icad ettin sen.

Çeşit çeşit Mekke'de, evin çevresine putlar diktin.

Oysa Kâbe'nin bir tane Rabbi vardı, ebedi...

Ama sen, insanlar içinde, onun birçok Rabbinin olmasını sağladın.

Yakında bileceksiniz ki, Allah kısa süre sonra, sizin dışınızda evi için bir koruyucu seçecektir."

Kâbe'nin yönetimi Halil el-Huzai zamanına kadar Huzaa oğullarının elindeydi. Halil kendisinden sonra yönetimi kızına verdi. Kızı da Kusay b. Kilab'ın karısıydı. Kâbe kapısını açıp kapatmayı Huza oğullarından Ebu Gabşan el-Huzai adlı birine verdi. Ebu Gabşan bu görevi, bir deve ve bir fıçı şarap karşılığında Kusay b. Kilab'a sattı. Bu olay A-raplar arasında bir darb-ı mesel olmuştur: "Ebu Gabşan'ın alış verişinden daha zararlı..." diye.

Böylece yönetim Kureyş'e geçti. Kusay Kâbe'nin yapısını yeniledi. Daha önce buna değinmiştik.

Durum, Peygamberimizin (s.a.a) Mekke-'yi fethetmesine kadar bu şekilde devam etti.

Resulullah (s.a.a) Kâbe'ye girdi, duvarlardaki resim ve kabartmaların silinmesini, içindeki putların kırılmasını emretti. Üzerinde İbrahim'in iki ayağının izi bulunan taş, yâni Makam-ı İbrahim, o sırada Kâbe'nin yakınlarındaki koruma altında bir şeyin içindeydi. Sonra bugün bilinen yere gömüldü. Burası dört sütun üzerinde duran bir kubbedir. Tavaf edenler namaz kılmak a-macıyla buraya yönelirler.

Kâbe'yle ilgili haberler ve onunla bağlantılı dinsel uygulamalar çok ve uzundur. Biz hac ve Kâbe ayetleri üzerinde düşünen bir araştırmacı için yeterli olan bu kısmını sunmakla yetindik.

Yüce Allah'ın bereketli kıldığı ve hidayet olarak öngördüğü Kâbe'-nin bir özelliği de, hiçbir İslami grubun onun konumunu tartışma konusu yapmamış olmasıdır.

[53]- Büyük evler şunlardır: 1- Kâbe, 2- İsfahan'daki bir dağın tepesindeki Mars, 3- Hindistan'daki Mendusan, 4- Belh kentindeki Nevbahar, 5- San'a'daki Gamadan, 6- Horasan'ın

KABE'YLE İLGİLİ TARİHSEL BAKIŞ

Kâbe'yi ilk kez inşa eden kişinin Hz. İbrahim (a.s) olduğu tevatür düzeyinde kesin bir tarihsel olgudur. O dönemde bölgede İbrahim'in oğlu İsmail ile Yemen'den gelen kabilelerden olan Curhum kabilesi ya-şıyordu. İbrahim Kâbe'yi yaklaşık olarak dörtgen şeklinde inşa etmişti. Dört yöne bakan köşeleri, esen şiddetli rüzgarların etkisini kırıyor, za-rar vermesini engelliyordu.

Kâbe, Amaliklerin yeniledikleri güne kadar İbrahim'in inşa ettiği şekilde kaldı. Sonra Curhum kabilesi (veya tam tersine önce Curhum ve daha sonra Amalikler) Emir-ül Mü'minin'den gelen rivayette belirtildiği gibi yeniden onu inşa ettiler.

Kâbe'nin yönetimi, hicretten önce ikinci yüzyılda Peygamberimizin atalarından biri olan Kusay b. Kilab'ın eline geçince, onu yıkıp ye-niden sağlam bir şekilde inşa etti. Devm (bir çeşit hurma ağacına benzer) ve hurma ağacı kerestesinden bir tavan yaptı. Yanına da Dar-un Nedve'yi inşa etti. Yönetim işlerini ve ileri gelenlerle istişare etmeyi burada yürütüyordu. Sonra Kâbe duvarlarının baktığı yönleri Kureyş oymakları arasında bölüştürdü. Onlar da evlerini Kâbe'nin etrafındaki tavaf alanının çevresinde yaptılar. Evlerinin kapılarını Kâbe'ye açılacak şekilde planladılar.

Peygamberimizin peygamber olarak gönderilişinden beş yıl önce bir sel sonucu Kâbe yıkıldı. Kabileler Kâbe'yi yeniden inşa etmek için iş bölümü yaptılar. Duvarlarını yapan usta Yunanlı (Rum) Yakum'du. Mısırlı bir marangoz da ona yardım ediyordu. Sıra Hacer-ül Esved'in yerleştirilmesine gelince, onu yerine koyma onuruna kimin erişeceği hususunda aralarında tartışma çıktı. Sonunda Hz. Muhammed'in (s.a.a) hakemliğine başvurmaya karar verdiler. Peygamberimiz (s.a.a) o sırada otuz beş yaşındaydı. Kureyşliler onu akıllı, ileri görüşlü, doğru biri o-larak biliyorlardı. Hz. Muhammed bir aba istedi. Hacer-ül Esved'i örtünün üzerine koydu. Sonra her kabilenin temsilcisinin örtünün bir ta-rafından tutup kaldırmasını istedi. Taşın konulacağı doğu tarafındaki yere kadar yükselttiklerinde, Hz. Muhammed (s.a.a) taşı tutup

yerine yerleştirdi.

Yapılan harcamalar onlara ağır gelmeye başladığında, yapıyı bugünkü hali üzere bıraktılar. Böylece Kâbe'nin bazı bölümleri yapı dışında kaldı. Binayı klttklerinden Hacer-l Esved tarafındaki Hicr-i İsmail dışarıda bırakılmış oldu.

Kâbe, Yezid b. Muaviye döneminde Abdullah b. Zübeyr'in Hicaz'a egemen olduğu zamana kadar bu şekilde kaldı. Yezid'in Mekke'deki kumandanlarından Husayn, İbn-i Zübeyr'le savaştı. Kâbe mancınık atı-şından isabet aldı. Daha sonra yıkıldı, örtüsü ve bazı ahşap bölmeleri yandı. Sonra Yezid ölünce kuşatma kaldırıldı. İbn-i Zübeyr Kâbe'yi yı-kıp yeniden inşa etmek istedi. Bu amaçla Yemen'den arıtılmış kireç ge-tirildi. Duvarları onunla yapıldı. Hicr-i İsmail Kâbe'nin içine dahil e-dildi. Kapının yere bitişik olması sağlandı. Karşı duvarda bir kapı daha açıldı. İnsanlar birinden girip diğerinden çıksınlar diye. Yüksekliği yir-mi yedi zira (yaklaşık on üç buçuk metre) olarak ngrld. Bina tamamlanınca, Kâbe'nin içine ve dışına misk ve esans sürüldü. zeri halis ipek kumaşla örtüldü. Kâbe'nin onarımı Hicri 64 yılının recep ayının 17'sinde tamamlandı.

Sonra Abdulmelik b. Mervan halife oldu. Komutanlarından Hac-cac b. Yusuf'u İbn-i Zübeyr'le savaşmak üzere görevlendirdi. Nihayet İbn-i Zübeyr yenildi ve öldürüldü. Haccac Kâbe'ye girdi ve İbn-i Z-beyr'in yaptığı değişiklikleri Mervan'a duyurdu. Mervan Kâbe'yi eski haline döndürmesini emretti. Bunun zerine Haccac Kâbe'nin kuzey tarafını altı zira ve bir karış kadar yıktı.

Bu duvarı Kureyş'in attığı temel üzerinde yeniden inşa etti. Doğuya bakan kapıyı yerden biraz yüksekçe olmasını sağladı, ötekini kapat-tı sonra kalan diğer taşları yerlere dşedi.

960 tarihinde Osmanlı Sultanlarından Sultan Süleyman tahta gelince, Kâbe'nin çatısını değiştirdi. 1021 tarihinde tahta geçen Sultan Ahmet, 1039 Tarihinde meydana gelen büyük selin yıktığı kuzey, doğu ve batı duvarlarını onardı. Sonra Osmanlı Sultanlarından 4. Murad zamanında bir kez daha onarıldı. Kâbe o günden günümüze, yâni hicri-kameri bin üç yüz yetmiş beş veya Hicri-şemsi bin üç yüz otuz sekiz tarihine kadar herhangi bir onarım geçirmemiştir.

Kâbe'nin şekli:

Kâbe yaklaşık olarak dörtgen şeklindeyir. Sert mavi taştan yapılmıştır. Yüksekliği on altı

metredir. Peygamberimiz (s.a.a) zamanında yüksekliğinin bundan daha az olduğunu Fetih günü Peygamberimiz (s.a.a) Ali'yi omuzlarına çıkarıp Ali'nin de Kâbe'nin üzerindeki putları aşağı indirip kırdığına dair rivayet edilen hadisten anlıyoruz.

İçinde su oluğu bulunan ve tam karşısında yer alan kenarın uzunluğu on metre ve on cm.'dir. Kapının yer aldığı ve karşısında bulunan kenarın uzunluğu ise on iki metredir. Kapı yerden iki metre yüksekliktedir. İçeriye giren için kapının solunda yer alan rükünde Hacer-ül Esved yer alır. Onun tavaf yerinden yüksekliği bir buçuk metredir. Ha-cer-ül Esved ağır, düzgün olmayan yumurta şeklinde bir taştır. Rengi kırmızıya çalan siyahtır. Üzerinde kızıl noktalar, sarı kıvrımlar yer alır. Bunlar taşta meydana gelen çatlamların sonradan kaynaması sonucu oluşmuşlardır. Çapı yaklaşık olarak otuz santimetredir.

Kâbe köşeleri, eski zamanlardan beri "rükün" olarak adlandırılır. Örneğin kuzey köşesine "Rükn-ül Iraki", batı köşesine "Rükn-üş Şa-mi", güney köşesine "Rükn-ül Yemani", Hacer-ül Esved'in bulunduğu doğu köşesine de "Rükn-ül Esved" denir. Kapı ile Rükn-ül Esved arasındaki mesafeye "mültezem" denir. Bu adı almasının nedeni tavaf e-den kimsenin devamlı burada dua ve dilekte bulunmasındandır. Kuzey taraftaki duvarın üzerideki su oluğuna Mizab-ur Rahmet (rahmet oluğu) denir. Bu oluğu Haccac b. Yusuf yapmıştır. 954 tarihinde sultan Süleyman gümüş bir olukla değiştirmiş, 1021 tarihinde sultan Ahmet mavi çini nakışlı ve altın yaldızlı bir gümüş olukla değiştirmiştir. Sonra Osmanogullarından sultan Abdulmecid 1273 tarihinde altın bir oluk göndermiştir. Yerine konulan bu oluk hala orada bulunmaktadır.

Oluğun tam karşısında yay şeklinde "Hatim" adı verilen bir duvar yer alır. Bu yay şeklinde bir yapıdır. İki ucu Kâbe'nin kuzey ve batı köşelerine bakar. Onlardan uzaklıkları 203 cm. kadardır. Bu yapının yüksekliği bir metredir. Kalınlığı bir buçuk metredir. İç tarafından nakışlı mermer kullanılmıştır. İçeriden bu yay şeklindeki duvarın ortasında Kâbe'nin bir tarafının ortasına kadarki mesafe 844 cm.'dir.

Bu "Hatim" adlı duvarla Kâbe'nin duvarının arasındaki boşluğa Hicr-i İsmail denir. İbrahim'in ilk kez inşa ettiği zamanlarda bunun yaklaşık olarak üç metrelik kısmı Kâbe'nin içindeydi. Geri kalan kısmı ise, Hâcer ve oğlunun koyunlarının barınağıydı. Denilir ki, Hâcer ve İsmail burada gömülüdürler.

Kâbe'nin içinde yapılan değişiklikler, onarımlar, Kâbe'ye ilişkin kurallar ve protokoller bizi pek

ilgilendirmemektedir. Dolayısıyla bun-ların detayına girme gereğini duymuyoruz.

Kâbe'nin Örtüsü:

Daha önce Bakara suresinin tefsiri çerçevesinde, Hacer ve İsmail'in kıssası ve Mekke toprağına konaklamaları ile ilgili olarak aktardığımız rivayetlerde, Kâbe'nin inşasının tamamlanışından sonra Hâcer'in Kâbe'nin kapısına bir perde astığı ifade edilmişti.

Kâbe'nin tümünü örten perdeye gelince, söylendiğine göre: İlk kez Kâbe'ye örtü giydiren kişi, Yemen Tubbalarından Ebu Bekir Es'ad'dır. Bu zat Kâbe'yi gümüş sırmalı bir perdeyle örtmüştü. Ondan sonra yönetime gelenler onun bu uygulamasını sürdürdüler. Daha sonra insanlar değişik kumaşlardan üretilmiş perdelerle örtmeye devam ettiler. Böylece üzeri kat kat perdelerle örtülür oldu. Bu perdelerden biri çürü-düğünde hemen üzerine yenisi konulurdu. Bu durum Kusay zamanına kadar sürdü. Kusay Kâbe'nin örtüsü için Araplardan yılda bir kez olmak üzere yardım topladı. Bu gelenek onun oğulları tarafından da sürdürüldü. Ebu Rebia b. Muğire bir yıl, diğer Kureyş kabileleri de bir yıl örtüyü değiştirirlerdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.a) Kâbe'yi Yemen kumaşıyla örtmüştü. Abbasi Halifelerinden el-Mehdi'nin zamanına kadar bu şekilde kaldı. Halife Hac için Mekke'ye geldiğinde, Kâbe bakıcıları perdelerin Kâbe-'nin yüzünde birikmiş olmasından şikayet ettiler. Bunların ağırlık yapıp Kâbe'yi yıkmasından korktuklarını belirttiler. Bunun üzerine Halife bu örtülerin kaldırılmasını, yerine her yıl bir tek örtü serilmesini emretti. Bu gelenek günümüze kadar devam etti. Kâbe'nin bir de iç örtüsü vardır. İlk kez Kâbe'ye içeriden perde örten kişi Abbas b. Abdulmutta-lib'in annesidir. Oğlu Abbas ile ilgili olarak bir adakta bulunduğu için bu perdeyi Kâbe'nin iç duvarlarına örtmüştü.

Kâbe'nin Konumu:

Kâbe toplumlarca kutsal ve saygın olarak bilinirdi. Hintliler Kâbe'ye saygı gösterirlerdi ve kendilerince üçüncü uknum olarak kabul edilen "sifa"nın ruhunun, eşyle birlikte Hicazı ziyaret ettiği sırada Ha-cer-ül Esved'e hulul ettiğini söylerlerdi.

Fars ve Keldani Sabiileri onu yedi büyük evden biri kabul ederlerdi.[53] Bir de, eski ve uzun süre ayakta kalmış olması dolayısıyla Zühal'in evi olduğuna inanılırdı.

Farslar da Kâbe'ye saygı gösterirlerdi. Hürmüz'ün ruhunun ona hu-lul ettiğine inanırlardı. Bazen
Hac için gittikleri de olurdu.

Yahudiler ona saygı gösterir, İbrahim'in dini üzere orada Allah'a ibadet ederlerdi. İçinde resimler
ve heykeller bulunurdu. Bunlar arasında ellerinde fal okları bulunan İbrahim ve İsmail'in
resimleri de yer a-lırdı. Bakire Meryem'in ve Mesih'in resmi de yapılmıştı. Bu da Yahudiler gibi
Hıristiyanların da ona saygı gösterdiklerinin tanığıdır.

Araplar da Kâbe'ye büyük bir saygı gösterirlerdi. Onu Allah'ın evi kabul ederlerdi. Her taraftan
gelip ona hac ziyaretinde bulunurlardı. Kâbe'nin İbrahim tarafından yapıldığını söylüyorlardı.
Hac, İbrahim'in Araplar arasında tevarüs eden dininin bir kuralıydı.

Kâbe'nin Yönetimi:

Kâbe'nin yönetimi İsmail'in elindeydi. Ondan sonra bu görev oğullarına geçti. Sonra Curhum
kabilesi onlara karşı üstünlük sağlayıp Kâbe'nin yönetimini ele geçirdiler. Ardından Kerker
oğullarından bir taife olan Amalikler, Curhum kabilesiyle bir dizi savaşa girişip Kâbe'ye sahip
oldular. Amalikler Mekke'nin aşağı kısmına konaklamışlardı. Curhumlular da yukarı kısmına
yerleşmişlerdi. İçlerinde melikleri de vardı.

Sonra talih Curhumlulardan yana döndü; Amalikleri yenilgiye uğratıp Kâbe'nin yönetimini ele
geçirdiler. Böylece yaklaşık olarak üç yüz yıl yönetim onların elinde kaldı. Hz. İbrahim'in
yapısına eklemeye bulundular, duvarlarını yükselttiler.

İsmail oğulları güçlenip çoğalınca, artık belli bir caydırıcı kuvvete kavuşunca, Mekke onlara dar
gelmeye başladı. Bunun üzerine Cur-humlularla savaştılar, onları yenilgiye uğratıp Mekke'den
çıkardılar. O sırada İsmail oğullarının başında Amr b. Luhay bulunuyordu. Kendisi Huzaa
kabilesinin büyüğüydü. Mekke'nin yönetimini ele geçirip Kâbe'nin işlerini kendi uhdesinde
topladı. Kâbe'nin üzerine putları koyup insanları onlara tapmaya çağıran ilk kişi odur. Kâbe'nin
üzerine koyduğu ilk put "Hubel"dir. Onu Şam'dan getirmiş, Kâbe'nin damına koy-muştu.
Ardından başka putlar da getirmişti. Böylece putların sayısı art-mış ve Araplar arasında puta
tapıcılık yayılmış ve tek ilaha kulluğu esas alan Hanif dini yok olmuştu.

Curhum kabilesinden Şahne b. Halef konuyla ilgili olarak Amr b. Luhay'a hitaben şöyle der:

"Ey Amr, ilahlar icad ettin sen.

Çeşit çeşit Mekke'de, evin çevresine putlar diktin.

Oysa Kâbe'nin bir tane Rabbi vardı, ebedi...

Ama sen, insanlar içinde, onun birçok Rabbinin olmasını sağladın.

Yakında bileceksiniz ki, Allah kısa süre sonra, sizin dışınızda evi için bir koruyucu seçecektir."

Kâbe'nin yönetimi Halil el-Huzai zamanına kadar Huzaa oğullarının elindeydi. Halil kendisinden sonra yönetimi kızına verdi. Kızı da Kusay b. Kilab'ın karısıydı. Kâbe kapısını açıp kapatmayı Huza oğullarından Ebu Gabşan el-Huzai adlı birine verdi. Ebu Gabşan bu görevi, bir deve ve bir fıçı şarap karşılığında Kusay b. Kilab'a sattı. Bu olay A-raplar arasında bir darb-ı mesel olmuştur: "Ebu Gabşan'ın alış verişinden daha zararlı..." diye.

Böylece yönetim Kureyş'e geçti. Kusay Kâbe'nin yapısını yeniledi. Daha önce buna değinmiştik.

Durum, Peygamberimizin (s.a.a) Mekke-'yi fethetmesine kadar bu şekilde devam etti.

Resulullah (s.a.a) Kâbe'ye girdi, duvarlardaki resim ve kabartmaların silinmesini, içindeki putların kırılmasını emretti. Üzerinde İbrahim'in iki ayağının izi bulunan taş, yâni Makam-ı İbrahim, o sırada Kâbe'nin yakınlarındaki koruma altında bir şeyin içindeydi. Sonra bugün bilinen yere gömüldü. Burası dört sütun üzerinde duran bir kubbedir. Tavaf edenler namaz kılmak a-macıyla buraya yönelirler.

Kâbe'yle ilgili haberler ve onunla bağlantılı dinsel uygulamalar çok ve uzundur. Biz hac ve Kâbe ayetleri üzerinde düşünen bir araştırmacı için yeterli olan bu kısmını sunmakla yetindik.

Yüce Allah'ın bereketli kıldığı ve hidayet olarak öngördüğü Kâbe'-nin bir özelliği de, hiçbir İslami grubun onun konumunu tartışma konusu yapmamış olmasıdır.

[53]- Büyük evler şunlardır: 1- Kâbe, 2- İsfahan'daki bir dağın tepesindeki Mars, 3- Hindistan'daki Mendusan, 4- Belh kentindeki Nevbahar, 5- San'a'daki Gamadan, 6- Horasan'ın

.Ferġane kentindeki Kelusan, 7- Çin'in yüksek yerlerindeki bir ev